

Quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện của Đảng Cộng sản Trung Quốc từ Đại hội XVIII đến nay

Phạm Văn Đức¹, Trần Ánh Tuyết²

¹ Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

² Viện Nghiên cứu Trung Quốc, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: tuyettrananhvtq@gmail.com

Nhận ngày 13 tháng 1 năm 2021. Chấp nhận đăng ngày 6 tháng 3 năm 2021.

Tóm tắt: Từ Đại hội XVIII đến nay, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã quán triệt thực hiện yêu cầu cũng như mục tiêu quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện; điều này đã trở thành điểm nổi bật, thúc đẩy công tác xây dựng Đảng của Đảng Cộng sản Trung Quốc, được tiến hành theo hướng tích cực hơn và giành được những thành tựu nhất định. Đảng Cộng sản Trung Quốc đã tiếp tục có những đổi mới trên phương diện phát triển lý luận và thực tiễn xây dựng Đảng, đúc rút được nhiều kinh nghiệm, góp phần làm rõ vấn đề cơ bản là “xây dựng một đảng như thế nào và làm thế nào để xây dựng Đảng?” nhằm đáp ứng yêu cầu, mục tiêu, nhiệm vụ xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc trong thời đại mới. Tuy nhiên, việc thực hiện chiến lược quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện để thúc đẩy xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh vẫn là nhiệm vụ khó khăn và lâu dài, không thể ngưng nghỉ đối với Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Từ khóa: Đại hội XVIII, Đảng Cộng sản Trung Quốc, nghiêm minh, quản lý Đảng.

Phân loại ngành: Chính trị học

Abstract: Since its 18th Congress up to now, the Chinese Communist Party (CCP) has thoroughly implemented the requirements as well as the goals of strict and comprehensive party management. That has become a salient point which promotes the work of Party building of the CCP towards a more active direction, gaining certain achievements. The Party has continued to renovate in terms of developing theories and practices of Party building, acquiring a lot of experience, contributing to clarify the basic issues of "how to build a party and how to build the Party?" to meet the requirements, objectives and tasks of building socialism with Chinese characteristics in the new era. However, the implementation of a strict and comprehensive Party management strategy to promote the building of a clean and strong Party is still a difficult and lasting task for the Chinese Communist Party that it needs to conduct incessantly.

Keywords: The 18th Congress, Communist Party of China, strict, party management.

Subject classification: Political science

1. Mở đầu

Trung ương Đảng Cộng sản (ĐCS) Trung Quốc do Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình làm hạt nhân đứng trước tình hình mới đã đưa ra yêu cầu đối với công tác xây dựng Đảng, coi quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện là nguyên tắc cơ bản, then chốt của công tác xây dựng Đảng; có sự bao quát rộng hơn và rõ nét hơn trên các phương diện như: xây dựng Đảng về chính trị, tư tưởng, tác phong, về xây dựng tổ chức, xây dựng kỷ luật, đấu tranh phòng chống tham nhũng làm trong sạch Đảng. Từ đó, góp phần đổi mới, phát triển lý luận và thực tiễn xây dựng Đảng của ĐCS Trung Quốc.

2. Phát triển lý luận xây dựng Đảng

Đại hội XIX ĐCS Trung Quốc đã chính thức khẳng định cùng với chủ nghĩa Mác, tư tưởng Mao Trạch Đông, lý luận Đặng Tiểu Bình, tư tưởng quan trọng “Ba đại diện” (của Giang Trạch Dân), “Quan điểm phát triển khoa học” (của Hồ Cẩm Đào) và tư tưởng chủ nghĩa xã hội (CNXH) đặc sắc thời đại mới của Tập Cận Bình là tư tưởng chỉ đạo mà ĐCS Trung Quốc phải kiên trì lâu dài.

Trong bối cảnh thời đại mới, ĐCS Trung Quốc đã kết hợp lý luận chủ nghĩa Mác với tình hình trong nước, đưa ra yêu cầu tổng

thể về xây dựng Đảng trong thời đại mới, thể hiện được sự kế thừa những thành quả lý luận xây dựng đảng của chủ nghĩa Mác, tư tưởng Mao Trạch Đông và hệ thống lý luận CNXH đặc sắc Trung Quốc.

Thứ nhất, ĐCS Trung Quốc đã đưa nhiệm vụ quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện vào bố cục chiến lược “Bốn toàn diện”. Điều này không chỉ cho thấy tầm quan trọng của yêu cầu quản lý Đảng nghiêm minh toàn diện mà còn thấy được mối quan hệ mật thiết, tương hỗ với “Ba toàn diện” còn lại để thúc đẩy hài hoà bố cục chiến lược “Bốn toàn diện” trong quá trình thúc đẩy xây dựng CNXH đặc sắc Trung Quốc. Quản lý Đảng “nghiêm minh” là bước căn bản nhằm xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, thúc đẩy hoàn thiện chế độ, quy chế trong Đảng và quán triệt việc thực hiện để quản lý Đảng, thể hiện chế độ quản lý Đảng một cách khoa học, dân chủ và theo pháp luật. Quản lý Đảng “toàn diện” là quản lý toàn Đảng bao gồm toàn bộ các lĩnh vực, các phương diện như: xây dựng chính trị, tư tưởng, tổ chức, tác phong, kỷ luật, chế độ phòng chống tham nhũng... Trên thực tế, quan điểm quản trị Đảng nghiêm đã được các thế hệ lãnh đạo trước của ĐCS Trung Quốc đưa ra và nhắc đến nhiều lần. Tập Cận Bình đã kế thừa có sáng tạo quan điểm này bằng cách bổ sung từ “toàn diện”, nhằm chỉ sự bao quát rộng hơn, tạo nên nét mới cho chiến lược quản lý Đảng nghiêm minh.

Thứ hai, báo cáo Đại hội XIX ĐCS Trung Quốc đã lần đầu tiên chính thức đưa xây dựng Đảng về chính trị và xây dựng Đảng về kỷ luật vào bố cục tổng thể về xây dựng Đảng, thể hiện sự kế thừa và sáng tạo lý luận xây dựng đảng theo chủ nghĩa Mác của ĐCS Trung Quốc. Trong đó, nhấn mạnh tầm quan trọng của xây dựng Đảng về chính trị là nhiệm vụ căn bản, quyết định phương hướng và hiệu quả xây dựng Đảng, được đặt vào vị trí hàng đầu trong bố cục tổng thể; còn xây dựng Đảng về kỷ luật là sự đảm bảo để thực hiện sự thống nhất đoàn kết và hoàn thành các nhiệm vụ trong Đảng, nghiêm túc tuân thủ kỷ luật đảng là vô điều kiện, sự vi phạm kỷ luật đảng sẽ bị trừng trị thích đáng. Từ đó, hình thành bố cục tổng thể cho công trình vĩ đại xây dựng Đảng trong thời đại mới của ĐCS Trung Quốc là: “Toàn diện thúc đẩy xây dựng Đảng về chính trị, tư tưởng, tác phong, tổ chức, kỷ luật, đưa xây dựng chế độ xuyên suốt trong các phương diện xây dựng Đảng, thúc đẩy đấu tranh chống tham nhũng” [7, tr.21]. Bố cục xây dựng Đảng 5+2 lần đầu tiên đã đưa xây dựng chính trị và xây dựng kỷ luật vào bố cục tổng thể xây dựng Đảng, thay vì bố cục về xây dựng Đảng trước đây của ĐCS Trung Quốc thể hiện trên 5 phương diện là tư tưởng, tác phong, tổ chức, chế độ và phòng chống tham nhũng.

Thứ ba, trong một số phương diện của bố cục tổng thể về xây dựng Đảng cũng đã thể hiện được những sáng tạo nhất định. Cụ thể: Về xây dựng chính trị, Tập Cận Bình đã khái quát 7 nội dung quan trọng của xây dựng Đảng về chính trị trong thời đại mới, đó là nắm chắc định hướng chính trị, kiên trì sự lãnh đạo về chính trị của Đảng, củng

cố vững chắc nền tảng chính trị, vun đắp môi trường chính trị, phòng chống rủi ro chính trị, thường xuyên duy trì bản sắc chính trị, nâng cao năng lực chính trị [12]; Về xây dựng tư tưởng và tác phong, ĐCS Trung Quốc đã xác định xây dựng Đảng về tư tưởng, tác phong, gắn chặt với xây dựng chế độ pháp quy trong Đảng, thúc đẩy chế độ hoá công tác xây dựng tư tưởng, tác phong mang tính thường xuyên, lâu dài; Về xây dựng tổ chức, ĐCS Trung Quốc nhấn mạnh chức năng chính trị của tổ chức đảng: “Sức mạnh của Đảng tới từ tổ chức. Sự lãnh đạo toàn diện và toàn bộ công tác của Đảng đều dựa vào hệ thống tổ chức kiên cường của Đảng thực hiện” [14]. Trong việc xây dựng tổ chức cũng cần phải thể hiện được yêu cầu nội tại của xây dựng Đảng về chính trị - đảm bảo Đảng là lực lượng lãnh đạo chính trị cao nhất. Coi việc bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, đảng viên chuyên nghiệp có tố chất cao là nhiệm vụ hàng đầu; Về phòng chống tham nhũng, ĐCS Trung Quốc cho rằng, đánh tham nhũng phải kết hợp “đả hổ, diệt ruồi, săn cáo”, không dung tha đối với tham nhũng, phát huy tác dụng khiến cho cán bộ, đảng viên sợ không dám tham nhũng, không thể tham nhũng, không muốn tham nhũng. Trong đó, coi tăng cường giám sát và ràng buộc vận hành quyền lực là then chốt của phong trào chống tham nhũng. Báo cáo Đại hội XVIII đã nêu ba giải pháp chung để thực hiện “nhốt quyền lực vào trong chiếc lồng chế độ” là: (1) Hoàn thiện hơn nữa cơ chế quyết sách, không ngừng nâng cao trình độ quyết sách khoa học, quyết sách dân chủ, quyết sách theo pháp luật; (2) Thúc đẩy sự vận hành quyền lực được công khai hóa, quy phạm hóa; (3) Kiện

toàn hệ thống giám sát với bốn hình thức chính là giám sát trong Đảng, giám sát dân chủ, giám sát pháp luật, giám sát dư luận.

Nhìn chung, cùng với những biến đổi sâu sắc của thế giới và trong nước, ĐCS Trung Quốc đã cố gắng nắm bắt cơ hội để sáng tạo và phát triển lý luận về xây dựng Đảng, thích ứng với tình hình cụ thể của ĐCS Trung Quốc trong bối cảnh mới. Việc đưa quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện vào chiến lược “Bốn toàn diện” đã nâng tư tưởng này lên tầm cao mới, cho thấy sự thống nhất bên trong của quản lý Đảng và quản lý đất nước, quản lý Đảng nghiêm minh theo chế độ pháp quy trong Đảng và quản trị đất nước theo pháp luật có sự gắn kết chặt chẽ với nhau. Những tư tưởng quan trọng này đã thể hiện nhận thức cao hơn về quy luật xây dựng Đảng của ĐCS Trung Quốc, góp phần làm phong phú học thuyết xây dựng đảng của chủ nghĩa Mác, thúc đẩy quản trị Đảng nghiêm minh, chặt chẽ hơn, mở ra cục diện mới trong xây dựng Đảng.

3. Đổi mới thực tiễn xây dựng Đảng và một số hạn chế

Từ Đại hội XVIII đến nay, xét về phương diện thực tiễn xây dựng đảng, dưới sự lãnh đạo của Tập Cận Bình, quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện là trạng thái bình thường mới mà ĐCS Trung Quốc tạo nên để phấn đấu hoàn thiện công trình xây dựng đảng mới. Bên cạnh những thành tựu đã đạt được, ĐCS Trung Quốc cần nhận thức rõ nhiều vấn đề đặt ra trong công tác xây dựng Đảng cũng chính là những hạn chế đang tồn tại hiện nay cần sớm được khắc phục.

Thứ nhất, về xây dựng chính trị. ĐCS Trung Quốc đưa ra yêu cầu, mục tiêu của xây dựng Đảng về chính trị là: Tăng cường bồi dưỡng, giáo dục tư tưởng, lý luận làm cho cán bộ, đảng viên kiên định niềm tin, lý tưởng của Đảng, nắm vững định hướng chính trị, yêu cầu đảng viên phải nắm vững “Bốn ý thức”, “Bốn tự tin” và kiên trì “Hai bảo vệ”; Nhấn mạnh hơn sự lãnh đạo toàn diện của Đảng, bảo đảm tính thống nhất cao độ về mặt tư tưởng, chính trị và hành động; phải kiên quyết phục tùng sự lãnh đạo của Đảng và tích cực phát huy vai trò của Đảng trên mọi phương diện; Thực hiện giữ vững lập trường nhân dân, yêu cầu toàn ĐCS Trung Quốc ghi nhớ và tuân thủ tôn chỉ của Đảng là toàn tâm toàn ý vì nhân dân phục vụ, tăng cường quan hệ mật thiết với quần chúng, xây dựng vững chắc nền tảng chính trị; Thông qua rèn luyện và tích cực phát huy văn hóa chính trị để dẫn dắt tư tưởng chính trị của cán bộ, đảng viên, tăng cường nhận thức chính trị, hình thành môi trường chính trị trong sạch, lành mạnh; Không ngừng nâng cao giác ngộ chính trị, năng lực chính trị, đảm đương trách nhiệm chính trị, nghiêm túc tuân thủ kỷ luật, duy trì bản sắc chính trị của người đảng viên ĐCS Trung Quốc, phòng chống rủi ro chính trị, nâng cao năng lực cầm quyền. Tuy nhiên, đến nay, một số tổ chức đảng và cán bộ, đảng viên vẫn chưa nhận thức được tầm quan trọng và nội hàm của xây dựng Đảng về chính trị, biểu hiện ở chỗ: Ý thức chính trị và lập trường chưa vững, không coi trọng kỷ luật, nguyên tắc chính trị, năng lực chính trị còn kém, xa rời nghiêm trọng phương hướng của CNXH đặc sắc Trung Quốc. Trong việc chấp hành đường lối, chính sách, một số địa phương có tình trạng

“nói một đằng, làm một nẻo”. Một số cán bộ đảng viên không chỉ thờ ơ, né tránh, không ủng hộ đường lối, phương châm, chính sách của Đảng và quyết sách quan trọng của tổ chức, mà còn nói xấu, xuyên tạc làm ảnh hưởng đến hình tượng của ĐCS Trung Quốc. Thậm chí, một số cán bộ, đảng viên không tin vào chủ nghĩa Mác mà tin vào mê tín dị đoan... [6].

Thứ hai, về công tác xây dựng tư tưởng và tác phong. Ban Chấp hành Trung ương ĐCS Trung Quốc đã coi trọng tăng cường bồi dưỡng, học tập lý luận chủ nghĩa Mác và tinh thần các bài phát biểu quan trọng của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tập Cận Bình nhằm nâng cao tư tưởng chính trị và trình độ lý luận cho cán bộ, đảng viên. Bộ Chính trị ĐCS Trung Quốc quyết định toàn Đảng từ trên xuống quán triệt thực hiện hoạt động thực tiễn giáo dục đường lối quần chúng với chủ đề “Thiết thực, liên hệ với dân”. Trong đó, quán triệt thực hiện tám điều quy định về sửa đổi tác phong làm việc, tiến hành điều tra làm rõ và xử lý nghiêm “Bốn tác phong” nhằm tăng cường quan hệ mật thiết với quần chúng nhân dân. Thêm vào đó, việc liên tục triển khai các chuyên đề giáo dục “Tam nghiêm, tam thực”, “Hai học, một làm” và đặc biệt chủ đề giáo dục “Không quên tâm nguyện ban đầu, ghi nhớ sứ mệnh” trong toàn Đảng đã thúc đẩy đông đảo cán bộ, đảng viên ĐCS Trung Quốc nâng cao nhận thức, kiên trì lý tưởng chính trị, nắm vững quan điểm quần chúng của chủ nghĩa Mác. Tuy nhiên, việc xây dựng tư tưởng, tác phong của ĐCS Trung Quốc còn nhiều bất cập. Tư tưởng và nhận thức về kiên trì niềm tin lý tưởng, kiên trì chủ nghĩa Mác và quan điểm quần chúng của không ít cán bộ, đảng viên hiện nay còn

yếu kém. Việc xây dựng tác phong chưa thể hiện rõ đặc trưng của Đảng là cầm quyền vì dân. Một số cán bộ, đảng viên không chỉ ngày càng xa rời, tách mình ra khỏi quần chúng mà còn có không ít những thói hư, tật xấu làm ảnh hưởng đến hình tượng của Đảng đối với quần chúng nhân dân. Công tác quản lý, giáo dục và rèn luyện đảng viên ở một số nơi chưa được thực sự quan tâm thường xuyên, công tác tự phê bình và phê bình còn yếu... [5, tr.64-65]. Không ít địa phương ở Trung Quốc còn có những hiện tượng xa rời quần chúng, đặc biệt là tầng lớp đáy trong xã hội và những ảnh hưởng xấu của chủ nghĩa quan liêu, hình thức, xa xỉ, lãng phí, hoạt động giáo dục thực tiễn đường lối quần chúng chỉ mang tính hình thức, giáo điều và bị thị trường hóa... [4, tr.249-252].

Thứ ba, về công tác tổ chức xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên. Từ Đại hội XVIII đến nay, ĐCS Trung Quốc đã tập trung vào những nhiệm vụ trọng tâm của công tác xây dựng tổ chức cán bộ nhằm nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, đảng viên, nâng cao năng lực lãnh đạo, xây dựng đội ngũ cán bộ có bản lĩnh chính trị, vững vàng về chuyên môn, nghiệp vụ; nâng cao năng lực tham mưu về công tác tổ chức, có tinh thần trách nhiệm, có năng lực lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện nhiệm vụ chính trị được giao... ĐCS Trung Quốc đã sửa đổi “Quy định về lựa chọn và bổ nhiệm cán bộ” nhằm quán triệt các nguyên tắc, điều kiện và yêu cầu cơ bản trong việc lựa chọn và bổ nhiệm cán bộ. Tại Hội nghị Công tác tổ chức toàn quốc, Tập Cận Bình đã đưa ra tiêu chuẩn về người cán bộ tốt, đó là: “Kiên định lý tưởng, vì dân phục vụ, chuyên cần thiết thực, dám chịu trách nhiệm, trong sạch liêm khiết”. Đây là nguyên tắc cơ bản để

tuyển dụng cán bộ trong thời kỳ mới, có ý nghĩa quan trọng đối với việc xây dựng đội ngũ cán bộ có tổ chức cao. ĐCS Trung Quốc xác định kiên trì phát huy vai trò tiên phong gương mẫu của “thieu số then chốt”. Bên cạnh đó, ĐCS Trung Quốc đã ban hành “Chi tiết về công tác phát triển đảng viên của ĐCS Trung Quốc” với yêu cầu và phương châm mới là “không chế số lượng, ưu hoá kết cấu, nâng cao chất lượng, phát huy vai trò”, thể hiện rõ hơn sự chú trọng chất lượng đảng viên. Mặc dù yêu cầu lấy tiêu chuẩn nghiêm để quy định điều kiện vào Đảng nhằm nâng cao chất lượng, ưu hoá kết cấu đảng viên, nhưng một số tổ chức đảng không thực hiện nghiêm túc nhiệm vụ phát triển đảng viên. Công tác tổ chức cán bộ của ĐCS Trung Quốc trong một số lĩnh vực, một số trường hợp vẫn còn hiện tượng bổ nhiệm người nhà, người thân tín, thậm chí bổ nhiệm vì lợi ích cá nhân hoặc lợi dụng kết bè kéo phái.

Thứ tư, về xây dựng kỷ luật. Trong những năm qua, nhiều quy chế, pháp quy của Đảng đã được ban hành, sửa đổi để dần hoàn thiện chế độ quản lý đảng, đẩy mạnh việc xây dựng pháp quy trong Đảng với khung quy chế chặt chẽ hơn, về cơ bản đã có tính hợp lý cao hơn. Để tránh tình trạng mơ hồ giữa ranh giới của kỷ luật và luật pháp, những quy chế, pháp quy của Đảng đến nay đã thể hiện rõ ràng, kỷ luật của Đảng phải nghiêm như quốc pháp, kỷ luật phải đứng trước pháp luật. Ngoài ra, ĐCS Trung Quốc cũng chú trọng hơn công tác giám sát việc chấp hành quy chế. Việc vận dụng “Bốn loại hình thái” đang được ĐCS Trung Quốc coi là biện pháp tốt, thể hiện phương châm rắn đe trước, phòng ngừa sau, xây dựng kiện toàn cơ chế bình thường hóa

kiểm tra chấp hành pháp quy trong Đảng, duy trì tính nghiêm minh của chế độ, đảng viên là cán bộ lãnh đạo phải làm gương phát huy vai trò đi đầu. Trên thực tế hiện nay, ĐCS Trung Quốc vẫn nhận thấy còn một số tổ chức đảng, cán bộ và đảng viên yếu kém về ý thức tổ chức, coi thường nguyên tắc kỷ luật, buông lỏng giáo dục kỷ luật, chấp hành kỷ luật lỏng lẻo, thực thi kỷ luật yếu, thiếu giám sát kỷ luật, trách nhiệm về kỷ luật còn mơ hồ, rèn luyện kỷ luật chưa đầy đủ [13].

Thứ năm, về cải cách thể chế giám sát phòng chống tham nhũng. Đây là vấn đề nổi bật nhất, được dư luận trong nước và quốc tế đánh giá cao trong thời gian qua. Có thể nói, việc chống tham nhũng của ĐCS Trung Quốc trước Đại hội XVIII còn tồn đọng không ít vấn đề. Hướng tới mục tiêu xây dựng một nền chính trị liêm khiết với yêu cầu “ba sạch” (cán bộ trong sạch, Chính phủ trong sạch, chính trị trong sạch). Từ Đại hội XVIII, ĐCS Trung Quốc đã có những đổi mới, góp phần hoàn thiện cơ chế giám sát và phòng chống tham nhũng, như tập trung quyền lực của các cơ quan chống tham nhũng một cách hiệu quả; thực hiện cơ chế chống tham nhũng theo nguyên tắc quản lý dưới một cấp, nhằm thay đổi tình trạng chống tham nhũng nội bộ và tự chống tham nhũng, thậm chí còn thống nhất với cơ chế bổ nhiệm cán bộ quản lý dưới một cấp; đẩy mạnh thực hiện chế độ thanh tra nhằm hạn chế nhóm lợi ích và tham nhũng mang tính khu vực một cách hiệu quả; tăng cường cơ sở pháp lý của cơ chế chống tham nhũng, tăng cường sự lãnh đạo tập trung thống nhất của Đảng đối với công tác chống tham nhũng. Điều này chủ yếu được phản ánh trong việc Trung Quốc chính thức

thành lập Ủy ban Giám sát quốc gia (UBGSQG) và hợp nhất Ủy ban Kiểm tra kỷ luật (UBKTKL) Trung ương với UBGSQG, đây là một tiến bộ lớn về thể chế. UBKTKL và UBGSQG có quyền lực về pháp lý để trừng trị các cán bộ đảng và chính quyền vi phạm pháp luật, tránh những bất cập khi chỉ tiến hành “song quy” đối với họ. Thêm vào đó, phạm vi hoạt động của cơ quan này được mở rộng trong khuôn khổ chiến dịch chống tham nhũng, đảm bảo công tác giám sát được thực thi, trong đó bao gồm tất cả các cán bộ công chức, viên chức hoạt động trong lĩnh vực công, thực thi quyền lực công mà không nhất thiết phải là đảng viên ĐCS Trung Quốc.

Việc đi sâu cải cách hệ thống giám sát quốc gia, thành lập UBGSQG và mở rộng công tác thí điểm trên quy mô toàn quốc là một chiến lược quan trọng đã được đề ra tại Đại hội XIX của ĐCS Trung Quốc. Đến nay, Ủy ban giám sát các cấp ở 31 tỉnh, khu tự trị, thành phố trực thuộc và Binh đoàn Xây dựng Sản xuất ở Tân Cương đã được thành lập do Bí thư UBKTKL kiêm Chủ nhiệm UBGSQG. Xét về mặt số lượng, Trung Quốc có rất nhiều cơ chế chống tham nhũng, bao gồm từ Trung ương xuống địa phương. Bên Đảng có UBKTKL Trung ương, bên Chính phủ có hệ thống chống tham nhũng, hay bên quân đội cũng có tổ chức chống tham nhũng. Ở các địa phương cũng đã thành lập Ủy ban giám sát ở 3 cấp tỉnh, thị, huyện và được thay đổi nhiệm kỳ công tác... [11]. Hệ thống giám sát 4 cấp hiện nay đã chứng tỏ hệ thống giám sát của Trung Quốc được phủ rộng toàn diện.

Dưới sự lãnh đạo của Tập Cận Bình, với quyết tâm tăng cường giám sát và ràng

buộc đối với việc vận hành quyền lực, “nhốt quyền lực vào trong lồng chế độ”, hình thành một cơ chế bảo đảm “không muốn tham nhũng, không dám tham nhũng, không thể tham nhũng”. ĐCS Trung Quốc đã đẩy mạnh thực hiện cuộc đấu tranh chống tham nhũng chưa từng có “đả hổ, diệt ruồi, săn cáo” trong khắp cả nước, với quan điểm: Không có vùng cấm, bao trùm toàn diện, không khoan nhượng, kiên trì không dao động và quyết tâm trị tận gốc. Các cơ quan kiểm tra, giám sát kỷ luật từ Trung ương đến các địa phương kiên định công tác chấp hành, giám sát, kiểm tra và chất vấn, kết hợp giữa giám sát trong và ngoài Đảng.

Nhằm tích cực thúc đẩy xây dựng chế độ phòng, chống tham nhũng, ĐCS Trung Quốc cho rằng, có ít nhất bốn biện pháp để giám sát và ràng buộc quyền lực, đó là: Lấy pháp luật để ràng buộc quyền lực, lấy đạo đức để ràng buộc quyền lực, lấy quyền lực để ràng buộc quyền lực và lấy nhân dân để ràng buộc quyền lực. Bốn biện pháp trên đây luôn gắn kết và bổ sung lẫn nhau, trong đó, dùng pháp luật ràng buộc quyền lực là căn bản, còn các biện pháp lấy đạo đức, quyền lực và nhân dân ràng buộc quyền lực chỉ có hiệu quả thông qua hình thức pháp luật. Để việc giám sát và ràng buộc quyền lực có hiệu quả nhất, ĐCS Trung Quốc đã chú trọng ba phương diện: (1) Xây dựng vững chắc phòng tuyến pháp luật, phòng tuyến đạo đức, phòng tuyến kỷ luật và phòng tuyến chính sách; (2) Sử dụng quyền lực minh bạch sẽ giúp nhìn thấy được sự minh bạch, chịu sự giám sát dân chủ và được lòng dân; (3) Dùng chế độ để quản lý quyền lực, bảo đảm quyền lực chỉ có thể thực thi trong khuôn

khô “chiếc lồng của chế độ”, hình thành cơ chế trừng trị, răn đe không dám tham nhũng, cơ chế phòng ngừa không thể tham nhũng, cơ chế đảm bảo không dễ tham nhũng [3].

Tuy nhiên, chúng ta nhận thấy vấn đề chống tham nhũng của ĐCS Trung Quốc còn rất nhiều khó khăn trước mắt. Cuộc chiến chống tham nhũng của Tập Cận Bình tuy rất được lòng dân, nhưng nó cũng đang tiềm ẩn nhiều yếu tố bất lợi cho ĐCS Trung Quốc. Những nỗ lực bao gồm cả việc thi hành kỷ luật nghiêm ngặt và giảm bớt đặc quyền của giới quan chức đã và đang vấp phải sự phản kháng dưới nhiều hình thức khác nhau, như: quan chức không làm gì cả hay làm việc cầm chừng, lười quản lý, giả bệnh trốn việc. Các quan chức địa phương hay cấp nhỏ trực tiếp gây hại và nhũng nhiễu dân, làm cho nhân dân bất mãn... có hành vi thụ động, lười biếng dẫn tới công việc kém hiệu quả vì thấy mất đi những đặc quyền mà trước đây họ được hưởng... [1]. ĐCS Trung Quốc nhận thấy rằng, hiện nay vẫn còn đất cho sự nảy sinh tham nhũng, tình hình đấu tranh chống tham nhũng vẫn còn nhiều cam go và phức tạp, đặc biệt là các vấn đề đan xen giữa chính trị và kinh tế, giữa tham nhũng mang tính khu vực với tham nhũng mang tính lĩnh vực, giữa tham

những trong cùng người với tham nhũng trong cùng quyền, giữa “đi sẵn” xen lẫn với “bị sẵn”... vẫn nổi cộm. Mặc dù Trung Quốc đã tham gia nhiều Công ước quốc tế nhằm cùng hợp tác truy bắt quan tham trốn ra nước ngoài, song quá trình triển khai hợp tác trấn áp tội phạm xuyên quốc gia giữa Trung Quốc với các nước khác vẫn có một số rào cản về chế độ. Do nền tảng pháp lý còn chưa đầy đủ, ý thức và năng lực của các cơ quan tư pháp nước này còn hạn chế nên việc chủ động vận dụng Công ước quốc tế để triển khai hợp tác truy bắt các nghi phạm tham nhũng tại những “miền đất hứa”, như: Mỹ, Liên minh châu Âu (EU), Canada, Australia và New Zealand đến nay hầu như chưa có kết quả rõ nét... [2].

Bảng 1 cho thấy, Trung Quốc vẫn là nước chậm trễ trong những nỗ lực chống tham nhũng. Năm 2019, chỉ số cảm nhận tham nhũng đạt 41 điểm, bằng với năm 2017, cao hơn những năm trước, song vẫn chưa đạt đến điểm trung bình toàn cầu (số điểm cao nhất hiện tại trên toàn cầu là 87 là điểm). Như vậy, muốn có được kết quả như mong đợi trong công tác phòng chống tham nhũng, Trung Quốc cần tiếp tục phải có những biện pháp cụ thể hơn nữa trong việc xây dựng và hoàn thiện thể chế, cơ chế chống tham nhũng.

Bảng 1: Xếp hạng chỉ số CPI của Trung Quốc trên toàn cầu từ năm 2012-2019 [8], [9], [10]

Năm	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Điểm số	39	40	36	37	40	41	39	41
Xếp								
thứ/tổng	80/176	80/177	100/175	83/167	79/176	77/180	87/180	80/180
thứ hạng								

4. Kết luận

Từ Đại hội XVIII đến nay, với tư tưởng chiến lược quản trị Đảng nghiêm minh, toàn diện, ĐCS Trung Quốc do Tổng Bí thư Tập Cận Bình làm hạt nhân lãnh đạo đã có đổi mới trong lĩnh vực xây dựng Đảng, nhằm đảm bảo Đảng luôn là hạt nhân lãnh đạo sự nghiệp xây dựng CNXH đặc sắc Trung Quốc. Đây cũng chính là nhiệm vụ đặt lên hàng đầu trong công tác tăng cường xây dựng Đảng và đã trở thành tôn chỉ mang tính nhất quán của ĐCS Trung Quốc hiện nay. ĐCS Trung Quốc đã coi quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện là nguyên tắc cơ bản, then chốt của công tác xây dựng Đảng; từ đó, có sự bao quát rộng hơn trên các phương diện xây dựng Đảng về chính trị, tư tưởng, tác phong, xây dựng tổ chức, kỷ luật, đưa xây dựng chế độ thành nội dung xuyên suốt các phương diện, thúc đẩy phòng chống tham nhũng, như: Đặt xây dựng Đảng về chính trị lên vị trí thống lĩnh hàng đầu, xây dựng kỷ luật được đặt ở vị trí cao hơn, xây dựng Đảng về tư tưởng, tác phong gắn chặt với xây dựng chế độ pháp quy, tăng cường giám sát, kiện toàn hệ thống giám sát để “nhốt quyền lực vào trong chiếc lồng chế độ”, mục tiêu nhằm dần hình thành cơ chế không thể, không dám và không muốn tham nhũng. Tuy nhiên, hiện nay vẫn còn tồn tại nhiều vấn đề, như: tình trạng suy thoái về chính trị, tư tưởng, vấn đề xoá bỏ “Bốn tác phong” và tình trạng tham nhũng chưa được ngăn chặn, đẩy lùi triệt để, thậm chí còn tiếp tục diễn biến phức tạp... làm suy giảm lòng tin của nhân dân đối với

Đảng và Nhà nước, đe dọa sự ổn định, phát triển của đất nước. ĐCS Trung Quốc cần tiếp tục xây dựng và hoàn thiện hơn nữa chế độ quản lý trong Đảng và nâng cao năng lực cầm quyền khoa học, dân chủ, theo pháp luật; coi việc quản lý Đảng nghiêm minh, toàn diện của ĐCS Trung Quốc nhằm xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh là nhiệm vụ khó khăn và lâu dài, không thể ngưng nghỉ. Bên cạnh đó, ĐCS Trung Quốc cần có các đường lối, chủ trương và những biện pháp hữu hiệu được xác định rõ ràng và quán triệt triển khai, có sự giám sát của các cơ quan, tổ chức liên quan, quyết tâm tiếp tục làm trong sạch nội bộ Đảng, không ngừng nâng cao năng lực cầm quyền và trình độ lãnh đạo của Đảng. Do vậy, ĐCS Trung Quốc mới giành được nhiều thành quả hơn nữa trong công tác xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh và tiếp tục có được sự ủng hộ của nhân dân cả nước, tiếp tục duy trì vai trò cầm quyền lâu dài trong thời gian tới.

ĐCS Việt Nam cũng xác định rõ: tăng cường công tác xây dựng và chỉnh đốn Đảng là một trong những nhiệm vụ then chốt trong giai đoạn hiện nay. Tuy nhiên, làm thế nào để thực sự nâng cao chất lượng và hiệu quả công tác xây dựng Đảng vẫn là vấn đề cần phải đi sâu nghiên cứu. Trên thực tế, ĐCS Việt Nam cũng đang đứng trước những khó khăn và thách thức tương đồng như ĐCS Trung Quốc trong công tác xây dựng Đảng. Vì vậy, những thành công và tồn tại của ĐCS Trung Quốc trong việc tăng cường xây dựng Đảng sẽ là những kinh nghiệm có giá trị gợi mở tốt đối với ĐCS Việt Nam.

Tài liệu tham khảo

- [1] *Cách thức sinh tồn của giới quan chức Trung Quốc trong trật tự mới của Tập Cận Bình*, Tài liệu tham khảo đặc biệt của Thông tấn xã Việt Nam, ngày 18/9/2019.
- [2] *Đại hội XIX và tình hình Trung Quốc* (phần cuối), Tài liệu tham khảo đặc biệt của Thông tấn xã Việt Nam, ngày 22/10/2017.
- [3] Phạm Anh Tuấn (2013), “Một số kinh nghiệm phòng, chống tham nhũng của Trung Quốc”, Tạp chí *Nội chính*, số 3.
- [4] 史文贵(2017), 党内政治文化建设的基本经验、主要问题与路径创新, 武汉科技大学学报, 第三期, 249-252 页.
- [5] 宫宝涛 (2019), 新时代党的各项建设中强化制度建设的思考, 理论与改革, 2019.3.
- [6] 中共中央宣传部编写(2018), 习近平新时代中国特色社会主义思想三十讲, 学习出版社, 北京.
- [7] 中国共产党(2018), 党员手册, 中国共产党党章, 党建读物出版社, 北京.
- [8] <https://www.transparency.org/en/countries/china>, truy cập ngày 05/8/2018.
- [9] https://www.cov.com/-/media/files/corporate/publications/2019/02/transparency_international_releases_2018_corruption_perceptions_index.pdf, truy cập ngày 16/7/2019.
- [10] <https://zhuanlan.zhihu.com/p/141739247>, truy cập ngày 02/3/2020.
- [11] 白宛松, 全国 31 个省区市三级监察委员会全部产生, 新华社, 2018 年 2 月 25 日. http://www.gov.cn/xinwen/2018-02/25/content_5268695.html, truy cập ngày 04/3/2018.
- [12] 把党的政治建设作为党的根本性建设 为党不断从胜利走向胜利提供重要保证, 人民日报, 2018 年 7 月 1 日. <http://cpc.people.com.cn/n1/2018/0701/c64094-30097774.html>, truy cập ngày 02/7/2018.
- [13] 舒国增,切实加强党的纪律和纪律建设,人民网 (2017) 年 12 月 01 日, <http://theory.people.com.cn/n1/2017/1201/c40531-29679052.html>, truy cập ngày 02/12/2017.
- [14] 王吉全, 切实贯彻落实新时代党的组织路线 全党努力把党的建设得更加坚强有力, 人民日报, 2018 年 7 月 5 日. <http://politics.people.com.cn/n1/2018/0705/c1024-30126558.html>, truy cập ngày 6/7/2018.